

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Мозгальової Наталії Георгіївни на дисертаційну роботу
Ю Юйхуй «Формування музично-ритмічних умінь майбутніх
учителів музики та хореографії в процесі інтегрованого навчання»
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 014 Середня освіта. Музичне мистецтво.

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

В умовах модернізації сучасної мистецької освіти застосування традиційних методик музичного навчання стає недоречним, а зміст фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та хореографії вимагає нових форм і методів роботи зі студентами. Відповідно перед мистецько-педагогічними навчальними закладами різних країн світу, зокрема України і Китаю, висуваються завдання сформувати у студентів інтегровані знання та уміння в галузі музичного та хореографічного мистецтва. Основними з них є музично-ритмічні уміння, активний розвиток яких сприятиме успіху у виконавській та педагогічній діяльності вчителів музичного мистецтва та хореографії. Проте суперечність між даними положеннями і реальним станом речей, а також браком теоретичного і методичного матеріалу для формування музично-ритмічних умінь студентів зумовили звернення дисертантки Ю Юйхуй до обраної теми дослідження, яка є надзвичайно актуальною та своєчасною.

Актуальність дослідження підтверджується також тим, що дана робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 5 від 26 грудня 2017 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 14 від 26 червня 2018 року).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

Актуальність досліджуваної проблеми, її теоретичні засади одержали в дисертації належне обґрунтування, аргументацію та конкретизацію. Авторці вдалося чітко визначити мету, об'єкт, предмет, завдання та методи дослідження.

Наукова новизна даного дослідження визначається тим, що *вперше*: здійснено цілісне дослідження формування музично-ритмічних умінь майбутнього вчителя музики та хореографії у процесі інтегративного навчання; розкрито сутність поняття «формування музично-ритмічних рухів студентів факультетів мистецтв у процесі інтегративного навчання»; ґрунтовано структуру музично-ритмічних умінь майбутнього вчителя музики та хореографії яка складається з пізнавально-мотиваційного, когнітивно-ініціативного, емоційно-емпатійного, результативно-діяльнісного компонентів; розроблено авторську методику формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії у процесі інтегрованого навчання на засадах ціннісно-сміслового, особистісно-орієнтованого, синергетичного, рефлексивного, творчого підходів, в основу якої покладено такі педагогічні умови: активізація навчальної діяльності учнів за рахунок створення позитивної атмосфери на уроці; забезпечення інтеграції мистецьких знань за умови самовизначення у виконавській діяльності; актуалізація тьюторської підтримки, що викликає емоційне ставлення студента до навчання та інтерес до предмету.

Слід відзначити підхід здобувачки до авторського тлумачення інтегративних мистецьких знань вчителів музики та хореографії як цілісної сукупності відомостей з різних видів мистецтва, що утворюється внаслідок спеціально-організованої художньо-пізнавальної діяльності, спрямованої на відчуття, осягнення та узагальнення художнього змісту і внутрішніх поліструктурних взаємозв'язків мистецьких явищ на основі співставлення, структурування, систематизації й узагальнення їх сутнісних характеристик (с. 26).

Презентабельною є модель формування музично-ритмічних умінь майбутнього вчителя музики та хореографії у процесі інтегративного навчання. (п. 2.2. с. 96), яка демонструє методологічні та принципові засади дослідження, моніторинг, етапи методики, педагогічні умови та методи, на яких вона ґрунтується.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Практична значущість дослідження Ю Юйхуй полягає у можливості використання його теоретичних положень та експериментальних результатів для оновлення змісту навчальних курсів з методики музичної освіти, ритміки, теорії і методики хореографічної освіти, історії хореографічного мистецтва, в межах педагогічної практики. Виділені специфічні особливості підготовки студентів факультетів мистецтв до формування музично-ритмічних умінь у процесі інтегрованого навчання з урахуванням національних, ментальних і культурних особливостей є підставою для інтегрування результатів дослідження у світове освітньо-мистецьке середовище.

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здійснювалось навчально-виховний процес факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 179 від 27.09. 2021 р.), Інституту культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (довідка № 449 від 07. 02. 2022 р.), ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» довідка № 68-20 1127 від 7.12.2021 р.).

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення.

Ретельне знайомство зі змістом дисертації дає підстави стверджувати про наукову обґрунтованість теоретичних і методичних положень, логічність і послідовність у вирішенні поставлених завдань. Здобувачкою проведено теоретико-експериментальне дослідження, спрямоване на модернізацію та

подальше оновлення теоретичних та методичних засад підготовки вчителів музики і хореографії.

Дисертація має традиційну структуру та складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків та додатків. Зміст роботи викладено на 182 сторінках.

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, представлено відомості про апробацію отриманих результатів.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії в процесі інтегрованого навчання» дисертанткою на основі теоретичних положень Е.Жак-Далькроза обґрунтовано сутність та зміст музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії, розглянуто основи музично-ритмічного навчання засобами пластичного інтонування (с. 24), визначено механізм аналітичного сприйняття творів музичного та хореографічного мистецтва через музично-ритмічну складову. Дисертанткою ретельно розглянуто питання інтегрованого навчання, зокрема з позицій інтеграції в освіті та методології інтегрованого підходу. Відзначено можливості інтеграції у процесі вивчення мистецьких дисциплін, що забезпечує універсальність та системність художніх знань та умінь майбутнього вчителя, їх творче та доцільне використання у практиці педагогічної роботи (с. 27).

Заслуговує на схвалення визначення дисертанткою методологічних підходів, на основі яких здійснювалось дослідження змісту та сутності музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії. Важливо, що авторка пропонує їх власну інтерпретацію в контексті формування музично-ритмічних умінь, а саме: ціннісно-смысловий підхід – відстежує роль ціннісних орієнтацій і ціннісних відношень в процесі підготовки вчителів музики та хореографії; особистісно-орієнтований – передбачає урахування здібностей кожного студента у процесі формування музично-ритмічних умінь;

синергетичний – зорієнтований на міждисциплінарні зв'язки у процесі формування музично-ритмічних умінь; рефлексивний – спрямований на розвиток у студентів здатності до критичного осмислення, адекватного оцінювання набутих музично-ритмічних умінь; творчий – є гарантом досягнення найвищих результатів навчальної діяльності майбутніх вчителів музичного мистецтва та хореографії, найповнішої реалізації їх можливостей (с.29-44). Заслуговує на схвалення розроблена Ю Юйхуй структура музично-ритмічних умінь, що включає: пізнавально-мотиваційний (визначає мотиваційну спрямованість майбутніх учителів музики та хореографії на пізнання себе у процесі оволодіння музично-ритмічними вміннями); когнітивно-ініціативний (обізнаність у музично-ритмічних засобах художньої виразності музичного твору, активність у пізнанні музичного та хореографічного мистецтва у процесі інтегрованого навчання); емоційно-емпатійний (чуттєве сприйняття ритму у музичних та хореографічних творах); результативно-діяльнісний (діяльнісна активність у формуванні музично-ритмічних умінь та адекватність оцінювання результатів власної діяльності) компоненти (п.2.2.).

У другому розділі «Теоретико-методичний аналіз музично-ритмічних умінь студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів» розкрито основні принципові положення формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії в процесі інтегрованого навчання (с. 71-79). До них авторка відносить: принцип культуровідповідності – спрямований на подолання вузькофахових уявлень студентів про мистецтво, визнання його чинником розширення їх пізнавальних можливостей, світоглядних установок, активізації емоційного життя; принцип реалізації художньо-інтегративних процесів у мистецькому навчанні – означає забезпечення такого характеру фахової підготовки студентів, коли опанування ними музично-хореографічного мистецтва опосередковується пізнанням інших різновидів мистецтва; принцип професійної спрямованості на музично-ритмічний розвиток – передбачає забезпечення майбутніх вчителів музики та

хореографії необхідними знаннями, уміннями і навичками з метою досягнення професійного успіху та самореалізації.

Педагогічні умови, що забезпечують процес формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі інтегрованого навчання передбачають активізацію навчальної діяльності учнів за рахунок створення позитивної атмосфери на уроці; забезпечення інтеграції мистецьких знань за умови самовизначення у виконавській діяльності; актуалізацію тьюторської підтримки, що викликає емоційне ставлення студентів до навчання та інтерес до предмету (с. 86-92).

Розроблена дослідницею методична модель (с. 96), відповідно до задуму авторки, функціонує у системній взаємодії мети, завдань, підходів та принципів, педагогічних умов, формі методів навчання. Модель презентує авторську методику формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики і хореографії в процесі інтегрованого навчання, що реалізується протягом 4 етапів – інформаційно-аналітичного, фахово-орієнтованого, технологічно-продуктивного та усвідомлено-творчого.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності методики формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва і хореографії в процесі інтегрованого навчання» дослідниця презентує діагностувальний та формувальний етапи експерименту. Заслуговує на схвальну оцінку доцільно підібрані методи та методики діагностування компонентів. Так, для діагностики пізнавально-мотиваційного компонента було використано усне та письмове опитування, анкетування щодо питань взаємозв'язку музики та рухів, форми, темпу, ритму, динаміки, видів та складнощів музично-ритмічних вправ (дод. А, Б), ігри – “Музичний брейн-рінг”, “Сліпий музикант” та “Музично-хореографічна естафета”, рухово-ритмічні вправи Е.Жак-Дальроза. Для діагностики когнітивно-ініціативного компонента використовувались методи спостереження, усного опитування, вправи на асоціюванням музичних образів з хореографічними з використанням українських народних пісень “Ой ходить сон”, “А впав кіт з

воріт”, “Ой люлі, налетіли гулі” (дод. Г). Сформованість емоційно-емпатійого компонента визначалась за допомогою методу спостереження на заняттях з “Практикуму роботи з хором” та “Сценічної майстерності”, “Методики музичного виховання”, анкети “Рефлексія та самоаналіз у фаховому навчанні майбутніх учителів музики та хореографії” (дод. Д), аналізу відповідей в процесі бесід на теми “Ритмічна імпровізація у дитячих народних піснях”, “Сценічно-хореографічна постановка вертепів та використання в них колядок та щедрівок”.

Актуальність теми дисертації, методологічно виправданий підхід до її розробки й виконання, вагомі дослідницькі результати, що мають наукову новизну і практичне значення, дають підстави оцінювати дисертаційне дослідження Ю Юйхуй «Формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії в процесі інтегрованого навчання» як самостійну, завершену та актуальну наукову працю, що виконана особисто здобувачкою, містить нові науково обгрунтовані теоретичні положення та експериментальну методику підготовки вчителів музичного мистецтва та хореографії.

5. Повнота викладання результатів в опублікованих працях.

Матеріали дисертаційного дослідження Ю Юйхуй пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на конференціях різного рівня. Основні теоретичні положення і висновки дисертації відображено в 7 одноосібних публікаціях, 3 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України з педагогіки, 1 – у міжнародному науковому виданні, 3 роботи апробаційного характеру. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації. Їх кількість, якість, розкриття змісту та повнота висвітлення результатів відповідає діючим вимогам.

6. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження.

1. Теоретико-методологічний розділ дисертації представляє музично-ритмічні уміння студентів факультетів мистецтв здійснені на основі ціннісно-сислового, особистісно-орієнтованого, синергетичного, рефлексивного, творчого підходів. З цієї позиції бажано було б, ширше розкрити значення рефлексивного підходу до розвитку музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії у практичній діяльності.

2. Важливим принциповим положенням дисертаційного дослідження є принцип реалізації художньо-інтегративних процесів у мистецькому навчанні. На нашу думку, слід показати, як це принципове положення передбачало забезпечення такого характеру фахової підготовки студентів, коли опанування ними музично-хореографічного мистецтва опосередковується пізнанням інших різновидів мистецтва.

3. Однією з педагогічних умов дисертаційного дослідження є забезпечення інтеграції мистецьких знань за умови самовизначення у виконавській діяльності. На наш погляд доцільно розкрити, як ця педагогічна умова була впроваджена у практичну діяльність.

4. На констатувальному етапі експериментальної роботи для вимірювання набутих студентами музично-ритмічних умінь було використано серію діагностувальних завдань. Розкрийте, будь ласка, значення запропонованих практичних завдань.

5. На наш погляд, у процесі експериментальної роботи доцільно було б ширше розкрити групу методів синкретичного засвоєння ритмічних угруповань.

Проте висловлені зауваження не применшують концептуальних ідей дисертації і не впливають на загальну високу оцінку наукового дослідження. Ю Юйхуй запропонувала оригінальну працю, її розвідка є завершеним

доброякісним дослідженням актуальної в теоретичному й практичному аспектах проблеми, розв'язання якої важливе для мистецько-педагогічної науки.

7. Висновки.

Дисертація Ю Юйхуй на тему «Формування музично-ритмічних умінь майбутніх учителів музики та хореографії в процесі інтегрованого навчання» є цілісним завершеним самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8; Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Ю Юйхуй заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

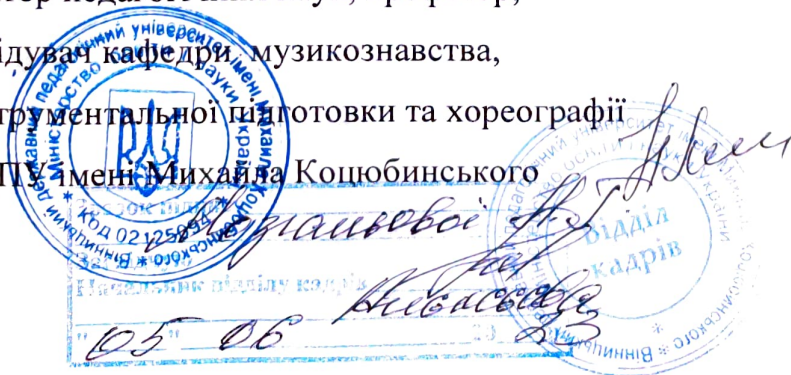
Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри музикознавства,

інструментальної підготовки та хореографії

ВДПУ імені Михайла Коцюбинського

Н.Г.Мозгальова